

Napsütés, nyugalom

244 **Parlagföldek helyén — munkáskerttársulások**

Gyümölcsfák, saját termesztésű vetemény, apró ház, napsütés, nyugalom, jó levegő; kikapcsolódás a heti munka után. Ezt adják a munkáskerttársulások.

A SZÖVOSZ és a Hazafias Népfront kezdeményezésére 1965-ben foglalkozott először a kormány a nagyüzemileg nem művelhető, parlagföldek hasznosításával. Az ezt követő 1968/50 kormányrendelet meghatározta a társulások létrehozásának feltételeit, formáit. A városok határában, a zártkertövezetekben szervezték meg kis fizetésű, vagy nagycsaládos, többnyire fizikai munkát végző dolgozókból a társulásokat. Jogi- és érdekképviselőket a területi AFÉSZ-ek látják el. Jelenleg 193 társulás működik az országban.

Ahol nincs férges fa

Budapest III. kerületében, a Testvér-hegyen, vízmosás övezte bozótos tájon terül el az *Obudai Szeszgyár* munkásainak társulása. A bologató, öreg gyümölcsfák mellett egyenes ágyásokban sorakozik az eper, a paradicsom, a paprika. A kertekben hulladékfából, farostlemezből összeszabkált házak állnak.

Háry Agostonné a barack-, dió- és cseresznyefa köré külön virágágyat ültetett. A telék másik részében saláta, burgonya, hagyma terem. A fabódében emeletes ágy, szerszámok. A kert „felszereléséhez” tartozik még a szalonnasütőhely, a hinta, s egy rozszant autókározzéria, amin most is két kislány játszik.

Csak annyit ültettünk mindenből, ami a családnak kell, nem gondolunk eladásra — mondja a fiatalasszony. — S nézze a gyümölcsöst; nálam nincs férges fa! Pedig hát az uram is, én is világele-tünkben gyárban dolgoztunk. Hatodik éve — ha kezdődik a jó idő — itt töltjük a hétvégeket. Végre csend van, jut idő pihenésre, olvasásra.

A Testvér-hegyen se víz, se villany. A *Forráskúti társulás* ezermester tagjai azonban a környező patakocsa vizét kis gátakkal zárták el. Ástak közösen kutat is, a gyárból szereztek hozzá kiselejtett PVC-vezeteket. Inni ugyan nem lehet a vízből, de öntözésre megfelel.

A társulás elnöke, Weisz János, a szeszgyár TMK-műhelyében dolgozik. — Ezen a területen régebben magángyümölcsös volt, de teljesen elhanyagolták. Előlről kellett mindent kezdenünk. Volt is néhány furcsa eset. Az egyik kollégám lócat ütött össze a gyümölcsfája köré. Mondta, jó lesz ott ultizni nyáron. Tavasszal azután minden fa kiszöldült, csak az övé nem, mivel már évekkkel előbb kiszáradt szegény... Most már beletanultunk, igaz, sok segítséget kapunk az *Észak-budai AFÉSZ-től*; szak-tanácsot adnak, beszerzik a palántákat, meg a műtrágyát is.

Persze akadnak félreértések is — folytatja az elnök. — Látja ezeket a kis bódékat, házikókat. Minden család maga építette; legyen hol tartani a szerszá-

mot, vagy aludni egy-egy éjszakára. A kerületi tanács mégis határozatot hozott; *bontsuk le a bódékat*. Hosszadalmas utánajárás, kellemetlenség után végül a *Mínisztertanács titkársága* simította el az ügyet.

Segít az AFÉSZ

Téglagyár és kőbánya az egyik oldalon, a másikon pedig már *Solymár* köz-ség a határa a *Budapesti Vegyipari Javitó Vállalat* társulásának. A hegyoldalt padkásan képezték ki, mindegyik „lépcsőfokon” más-más fát vagy veteményt ültettek. Nehéz lehetett megmunkálni ezt a köves, meredek talajt. Fel-tűnően sok az új kis ház, akad köztük köépület is.

Boda Jenő nyugdíjas faháza valóságos kőlabon álló palota; terméskő az alja, panelrendszerrel készítette a ház belse-jét, két kis szobát meg a konyhát. Fe-hér, sárga virágok szegélyezik a kacska-ringós lépcsőt.

Szomszédja, *Balogh Sándor* műszerész az idén nagy vállalkozásba kezdett: a kis fóliásátor alatt már érik a paprika, paradicsom.

A szépen gondozott kertek között szin-te fáj az egyik elvadult telekre nézni. Ide nem ültettek semmit.

Hosszú lenne a sora, ha elmonda-nám a kálváriánkat — mondja *Zátrók György*, a társulás elnöke. — Tény, hogy a II. kerületi Tanács — indokolatlanul — feloszlatt bennünket, a fővárosi tanács pedig az ítélet helybenhagyása után újjáalakulási engedélyt adott. Presztizs-kérdés, bürokrácia? Kérem, amint látja — néhány család kivételével — mindenki tovább dolgozott a kertjén. De hát felejtük el, most úgys más miatt fő a fejünk: a szomszédos rezervátumból lejárnak a kertekbe a nyulak, özek, fá-cánok, valamelyik nap vaddisznót is lát-tam. Összetördelik az ágyásokat.

Az Észak-budai AFÉSZ területén ki-lenc munkáskerttársulás van; 37 katasz-trális holdon 461 család műveli a kerte-ket. Itt alapította meg társulását — töb-bek között — az *Erdért* meg a *Rádió-technikai Vállalat*, a *Fővárosi Csatorná-zási Művek* és a *Kőjál*. Ide tartozik a *Ságvári ifjúsági társulás* is: a *Móricz Zsigmond Gimnázium* tanulói — poli-technikai oktatásként — *Pesthidegkúton* 2,5 holdon cseresznyét, meggyet természet-tenek, s a *Kertészeti Egyetem KISZ*-szer-vezetének segítségével virágot nevelnek. Az iskolában „boltot” is nyitottak: ott árusítják a termés egy részét.

Gyakorlatilag semmiféle gazdasági haszna sincs az AFÉSZ-nek a munkás-kertekből — magyarázza dr. *Bálint Jó-zsef* főosztályvezető. — Ha csak az nem, hogy a szép kertekkel gazdagodik a szö-vekezeti mozgalom. A társulások nem termelnek piacra, így felvásárlás sincs. Minden évben ellenőrizték — az alap-szabály szerint — a társulásokat. Besze-rezzük — mivel nagyobb tételben ol-

csóbb — a szükséges palántákat, facse-meteket, műtrágyát, növényvédő szert, s kiségeket, szakkönyveket kölcsönzünk a számukra. *Mindezt nem hivatalból tesszük. Inkább azért, mert jó látni, ha a parlagföld néhány lelkes ember mun-kája nyomán termővé válik...*

Hat évvel ezelőtt kezdett hozzá az *Al-talános Fogyasztási Értékesítő és Lakás-szövetkezetek Budapesti Szövetsége* a fővárosi munkáskertek szervezéséhez.

Tóth Béla szaktitkár:

— Sorra felkerestük az üzemeket, el-sősorban azokban a kerületekben, ahol szabad földterület volt. A szervezésbe bevontuk az üzemi társadalmi és gazda-sági vezetőket. Úgy gondoltuk: *egy tár-sulás — egy gyár*. A munkáskerteknek bármelyik dolgozó a tagja lehet. Kikö-tésünk az állandó fővárosi lakás volt. s az, hogy a kertet csak a család művel-heti meg. Ezenkívül azt tanácsoltuk a társulásoknak, hogy többfajta gyümölcs-fát ültessenek, így a hétvégi telek egész évben ellátja a családot primőrökkel.

Lehetőség a fejlesztésre

— Tapasztalataink kedvezőek: a mun-káskertek valóban betöltik feladataikat, igazi kikapcsolódást, és némi anyagi segítséget is jelentenek a dolgozóknak. A szervezést tovább folytatjuk, mivel becslésünk szerint a peremkerületekben még több száz holdnyi elhagyott terület van. Sajnos, a tanácsok — helyenként — értetlenül figyelik munkánkat. Tudjuk, hogy nehéz a helyzetük. A fővárosban minden telket potenciálisan *házhelynek, illetve fejlesztési területnek tekintenek*. Most a zártkertrendezések után azon-ban volna lehetőség, hogy tovább bőví-tsük a budapesti munkáskerttársulásokat.

Vidéken *Komló, Pécs és Miskolc* kör-nyékén, a Dunakanyarban s Pest megye néhány területén szerveztek társuláso-kat. A legszebbet a borsodi bányászok, kohászok alapították; Miskolc mellett már 23 társulás működik, csaknem 2400 taggal. Lendületesen fejlődnek a kertek, és hozzájárulnak a város zöltség-gyümölcs ellátásához, is. Nemrég is tanács eladta a társulások egy részének az áltá-luk művelt földeket.

A nagyvárosok fojtó levegőjéből, a megszokottá, monotonná vált munka után a zöldövezetekben keresnek felüdü-lést az emberek. Néhány négyszögölnyi telken virágot, gyümölcsfát ültetnek a családok, sőt, van aki méhészkedik, nyu-lat vagy galambot tenyészt.

Ennek az újkori „kétlakáságnak” tar-talmas és szép, szociális és gazdasági funkciót egyaránt betöltő formáját — ha fejlődésében nem is zökkenőmentesen — az utóbbi években hazánkban a mun-káskerttársulásokban valósították meg.